„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, а уторком на по табака.

ЦЕНА ЈЕ
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — к.
на по године . . . . . 7 ф. — к.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 к.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 к.

За Србију
на годину 32 дин., на по године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Ст. Јефтића, главна улица.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 140. У НОВОМ САДУ У ПЕТАК 9. СЕПТЕМБРА 1894. ГОДИНА XXIX.

МИР ПОД БАЈОНЕТИМА.

На све стране уверавају нас, да влада мир. Јевропски владари употребљавају сваку прилику, која им се пружи, да нагласе, како су они за мир и како са свима осталим владарима живе у миру и пријатељству. Оваке речи чули смо и од нашег краља, кад су му се ових дана представиле аустријске и угарске делегације.

Лепе су то речи: мир и пријатељство, али само онда, кад саме за себе стоје и кад нису подупрте — бајонетима. И аустро-угарска влада говори и ради на миру и пријатељству, али те речи само за то изговара, да би могла одмах после њих рећи сабору: Дај ми новаца, да могу одржати потребан мир и пријатељство!

Ове недеље раде делагације. Влада је пред њих изнела државни прорачун за 1895. годину. Из њега се у кратко види, да потребе државне нису мање, него из године у годину веће. Влада треба новаца и новаца, и по трећи пут новаца.

Свака жива душа у Угарској без разлике добро осећа, колико је терета на њу наваљано. Порези су ударени на све, што се могло, на све што једемо и све, што пијемо, па чак и на псе. Још да се удари на сваки удисај ваздуха, па би могли рећи, да је само сунце божје, а оно све остало државно и — егзекуторово!

Сад, није доста свега тога, него за љубав тог вајног јевропског мира, који је увијен у мехурићe од сапуна, тражи влада нове милијуне. Влада је наумила, да постави више ђенерала и осталих официра, и да у војску уведе неке новине, па за то јој треба четир милијуна форината више, но што је лане утрошила на војску и војничко издржавање.

Ми нисмо тиме изненађени, што влада потражује сто четрдесет и шест милијуна за војску, јер видимо, каквим клизавим путем иде наша државна политика. Тако она с нама ради од како је ње. И ми кад морамо да дајемо те милијуне, осим тога, што морамо да дајемо крвни порез, наше синове у војнике, онда смемо и да запитамо: Па докле тако? Мисли ли влада, да су ти милијуни крушке? И зар влада не зна, да се силни милијуни огромне порезе државне могу само жуљевима и крвавим знојем да изнокте?

Ти суседи, с којима наша влада у миру и пријатељству живи, знају шта раде. Не треба ту водити рат на смрт и живот, него треба тог свог „суседа“ материјалмо цедити и гонити, га, нека се што више истроши, па ће он већ сазрети као крушка за крило. А Аустро-Угарска не може да види, да се то с њоме ради. Њој је стало до тога, да она помоћу милијуна држи велику војску, а помоћу војске равнотежу са осталим јевропским државама, па онда „мир“ и „пријатељство“ са свима.

Но тешко томе миру, који седи на бајонетима!

Огњан.

ПРВЕ ЖРТВЕ.

Мађарски шовинизам разјапио је своју неситу чељуст, да прогута све, што му до руке дође. Или мора бити онако, како он хоће, или никако. Државни строј је у његовим рукама. Угарска влада најтачније врши његове заповеди. Она је управо и господар и слуга, јер што они од доле хоће, то она извршује, а што она од горе заповеда, то тако бива. Не пита се то, пати ли ту школа и просвета, или хоће ли се тим једној или другој читавој породици пружити просјачки штап у руке; — кад мађарски шовинизам заповеда, онда сви слепо слушају, од министра па до последњег пандура.

Министар просвете Роланд Етвеш замахнуо је бичем мађарског шовинизма. Дохватио је и четири владике, три румунска и једног српског — Никанора Поповића, у чијим дијецезама не цвета по школама мађарштина у оној мери, у којој би они хтели. Фокош и мамузе отели су себи толико слободе, да зазвекећу и над крунисаним главама, дајући им строге опомене, а ако се не поправе и не провредне, прете им још и законским последицама!

Но то није све. Умеју они да су још жешћи. Учитељи су у првом реду криви, веле они, што није један „владајући“ језик у школама и на сваком месту. За то обесише о врат шеснаесторици немађарских народних учитеља дисциплинарне истраге, међу овима двојици Срба: Николи Јовановићу, учитељу у М. Чанади и Милану Павловићу, учитељу у Надлаку.

А да у обесној игри буде и праве насладе, ухватише двојицу учитеља за јаку и изјурише их на улицу, једног Румуна и Србина Владимира Милитарског, учитеља у Торњи. Отпустише их из учитељске службе, што не раде у школи по њиховом мађарском рецепту.

Прве жртве ево падају. Учитељске породице терају се у просјаке или се учитељи силом натерују, да раде против свога уверења, против својих народних осећаја и против српског родољубља; натерују се ни мање ни више, него да Српчад од навршене треће до навршене петнаесте године пропуштају кров чистилиште мађарског шовинизма. Ко то не уме и не може, тај — пада.

Српске школске власти све су оклевале, да отпочну отпор против ових насилника. Оне су држале да је то шала. Па ако и сад не схвате озбиљна положаја, у који нас је поставио окрутни шовинизам с једне стране, а с друге млитавост и нехат наших власти, онда . . . онда нека саме у напред прорачунају, шта и њих чека!

Школски одбори! Ви сте прва одбрана својих школа и учитеља. Кад не ће наша највиша автономна власт да брани вас, школе и учитеље, браните се сами и не допуштајте окрутном шовинизму, да вам гази и уништава народне тековине!

Раде.

АТЕНТАТ НА РАДИКАЛНУ СТРАНКУ У СРБИЈИ.

Последња радикална влада у Србији као да није имала друга и преча посла, већ да пошље за Србијиног посланика у Париз познатог злогласног напредњака Франасовића, присног пријатеља бившег краља Милана. Конци завере против радикалне странке почеше се од тога доба све више мрсити, а напредњаци и сви непријатељи Србије задовољно се смешкаше. У Паризу умешен је колач, који је 9. јануара ове године донесен у Србију и поднесен под нос српском народу.

9. јануара сахрањена је у Србији парламентарност, а скоро се може рећи и уставност.

У јадној Србији увек се налази проданих душа за сваки посао. А верујте, ако се сутра дочепа власти каква анархистичка сила, данашњи власници у Србији пристали би и тој сили да служе.

Није чудо, што су ти људи могли саветовати, да се укине устав од 1888. год., јер баш по том уставу они су могли једног лепог дана да се нађу на оптуженичкој клупи, са које — питање је — да ли би онако сретно умакли, као оптужени либерални министри.

Али и у одагнању радикалног Грујићевог кабинета, уз који је стајао скоро цео народ у Србији; у укидању устава од 1888. год.; у непоштовању законских одредаба, у гоњењу судске независности; у хапшењу радикалних првака због Чебинчеве афере, као и у отпуштању преко хиљаду радикалних чиновника немојте гледати ништа друго, до јасну и обелодањену тежњу, да се радикална странка у Србији, у правом смислу речи — уништи, да се из Србије — ако т. ј. буде могуће — искорене радикална, слободоумна начела. Још Симићева влада говорила је за себе, да ће бити неутрална. И можда је Симић и помишљао на то, јер је већ после два месеца пао, не могавши се сложити са осталим власницима, да та „неутралност“ треба да значи — уништење радикалне странке.

„Сви путеви воде у Рим,“ ето та се изрека може применути на све покушаје данашње владе, на сва њена паклена дела или боље рећи недела, што их је починила.

У часу, када сам министар Николајевић у Бечу и Пешти што се вели свећом тражи чивутске и мађарске новинаре, да преко њих што шта протури у јавност, догађају се у Србији нови изненадни догађаји. Сам Николајевић труби, како је Чебинчева афера незнатна ствар, како су сви затвореници безопасни, како је у Србији струја противна династији Обреновића сведена на нулу и како ће сви окривљеници бити ослобођени, у том часу можда и без знања Николајевићевог чине се тајно договори, да се изненада ухапсе виђени чланови радикалне странке: Добра Ружић, посланик и професор, Др Димић, посланик и лекар, Новаковић, члан највишег суда и Др Јаков Ненадовић, професор велике школе, Коста Тауша-

ПОДЛИСТАК.

КИНЕЗИ И ЈАПАНЦИ.

Тамо далеко, у источној Азији, одиграо се ових дана један комад историје света.

Два прастара народа мерили су се и били битку за власт о земљама и морима монголске Азије.

Стародревна царевина Кина, чија историја почиње у години 2356-тој пре рођења Христова, а држава се простире од хладног северног пола чак до врелога југа, упустила се са својих 360 милијуна становника са много млађом државом Јапаном у рат, чија историја почиње пре Христа у 660-тој години и која има тек 41 милијун становника.

Ове две државе нису никад биле у најбољем пријатељству, а од год. 1884-те води се између њих жестока препирка због државе Кореје, која броји 7 милијуна становника, јер свака од њих хоће да стече надмоћ и владу над овом државом, која се у тако немилом положају обема клањала и данак плаћала, само да је оставе на миру.

Од те 1884. године створи се у самој Кореји две странке, јапанска и кинеска, које су једна другу немилосрдно гониле, убијале и час једна час друга надмоћ над корејанским краљем задобивале.

А то отимање о Кореју отуд долази, што онај, који има исту у рукама, господар је од жутог и јапанског мора, између којих Кореја лежи.

Ове године су Кинези отпочели рат против Јапанаца на земљишту Кореје и тај се рат ових дана по свој прилици завршио са великим поразом грдосије Кине.

До 20.000 војника је изгубила које мртвих које рањених и заробљених, међу којима је цела највиша војничка управа са свима образованим војницима, тако, да нема изгледа, да ће моћи рат да продужи.

Сада ће се по свој прилици оне јевропске силе умешати да успоставе ред и мир, које су онде заинтересоване, а то су Русија, Енглеска и Француска!

Кад се данас о та два источно-азијска народа толико пише, хоћемо читаоцима „Заставе“ да изнесемо неколико занимљивих црта из њиховог живота.

I.

Судови и тамнице у Јапану.

Учтивост је врло одомаћено народно својство у Јапанаца. Они у томе иду тако далеко, да и кад ухвате кривца, с њиме врло човечно поступају. Кад је који јапански полицај принуђен, да каква изгредника мора терати у затвор, врло се ожалости.

Чврсто, али свечано зграби своју жртву једном руком за јаку, а другом извуче из шпага уже. За тим најучтивије пришапне ухваћеноме потребна упутства, која овај готово увек савесно слуша, па му онда обвије конопац више пута око тела

На то му свеже руке преко леђа, сам узме два метра дуг слободан крај конопца у руке, сагне се љубазно и рекне нежно: За вама, мој господине! и пође за исто тако уљудним ухапшеником Не знамо, за што напредни Јапанац није усвојио ланце за руке; место ланаца употребљава он још увек уже или конопац.

Бело одевен стражар доведе свој плен до најближе полицајне станице. Тамо седи једно туце званичника, забављених писањем, а крај сваког стоји дувањара.

Кривца прегледају, највиши га званичник преслуша, а по свршетку записника одведу га у једну од дванаест дрвених колеба за то одређених, која свака запрема 10 квадратних стопа. Колебе се често ветре, а одељене су од ходника јаким летвама, које допиру од крова до земље, тако, да живо подсећају на кавезе за слонове.

Овде треба заточеник да проведе најдуже 24 сахата, и онда га одведу у главну зграду, где се истрага спроведе. Истрага и преслушавање спроводи се прилично тачно по француском начину.

У главноме је граду скоро довршена градња нове судске палате, која одговара новијим захтевима. Међу тим се за судске расправе још увек употребљава стара полицајска средишна станица са својим великим дворницама, које су бело окречене и једноставно патосане

На узвишем месту, за столом, покривеним вуненим покривачем, седи у јевропском црном оделу судац са писаром, али кад и кад носи судац и сада јапанско одело. Пред судцем, код његових ногу седи бранилац и два стражара.

Узвишено место је ограђено чврстом решетком, за којом стоји оптуженик. Средина судске дворане остаје празна, а на другом крају налази се неколико редова клупа за слушаоце и новинаре. Браниоци носе западњачке хаљине, а врло ретко домаће.

Врло је строг јапански закон о штампи Новинари буду врло често оптужени, а листови за кратко време обустављени. Ово се последње догађа често и без претходне опомене.

Претходног прегледања новина нема, али ипак у полицији сваког града седи по неколико званичника, који новине, кад изађу, читају, да истраже, што је кажњиво. Велики развитак показује тајна полиција, особито у великим градовима. Јапански тајни полицаји употребљавају исте варке и досетке, које и њихови западни другови.

Када се покаже потреба, станују тајни полицаји у сумњивој околици, да сасвим пронађу трагове, за којима иду; јер ако јапанском тајном полицају не пође за руком, да изврши поверену му задаћу, губи углед код својих другова, а по некад може бити и отпуштен из службе.

Полиција има у читавој земљи сталне тајне известиоце, а у Токију је велико звање, где се званичници баве читањем и испитивањем дописа, који су стигли од тајних известилаца.

Главни извор за полицајне смерове јесу безбројне „чајнице“ (као код нас каване), које готово сваки имућнији Јапанац редовно похађа. Тајна је полиција тако добро уређена, да су јој кретања свих особа, за које се она распитује, тачно позната.

Што се тиче стања тамнице, од преустројења (1870. год.) много се поболшало, а две тамнице главног града спадају управо међу најзанимљивије предмете, што се у Јапану могу видети. Једна лежи јужно од Токија на острву Ишикава потпуно одељена, а њој се може приступити само помоћу полицајног превоза. У њој је смештено око 2000 што мужева, што дечака, који имају да одседе 10 или мање година. Друга тамница названа Ицигаја — налази се у средини града и имаде простора за 1500 људи и 100 жена, који су осуђени на више од 10 година. Обе су казнионице потпуно једнаке, једино је та разлика, што се у Ицигају осуђеници на смрт погубе.

Укратко ћемо их описати.

Улази се кроз дебела дрвена врата у стражарницу, до које су писарнице. Тамница се састоји из два туцета кућа сасвим дрвених при

новић, бивши министар и народни посланик и Аца Станојевић, штампар, у чијој се штампарији штампа „Одјек“ и још неки радикални мањи листови.

Све, што год се дакле данас у Србији предузима, а има на себи карактер свирепства и тираније, све се то чини, да се сатру радикали.

Радикална странка стоји и дан данас чврста као стена и све оружје наперено против ње, отупило се, сва се непријатељска копља поломила, а стреле покрхале. Зар нису власници имали пуно узрока, да се забрину због свога неуспеха?

Данас се смислило још нешто. Позван је најпокваренији човек у Србији, позван је Петар Тодоровић звани „трепетник“, да прискочи данашњој влади у помоћ, да би се некако радикали позавадили међу собом. Нашла се и два човека, посланика лаке памети, који се удружише са Петром Тодоровићем. Ствар је у овоме: Петар Тодоровић у договору са данашњим власницима у Србији састао се у Нишу са неким П. Вукићевићем, адвокатом и карташем и са неким судијом Д Илићановићем, те тако то тројство склопи и неки нов програм радикални!

Не треба ништа више да споменем из тога швиндлерског програма, до једну тачку, па да одмах буде свакоме јасно, да је ту ђаво умешао своје прсте.

У једној тачци тога „програма“ вели се, да треба пречистити радикалну странку, искључити оне крајње радикалце, који нису двору по вољи. Треба раскрстити са Пашићем за то, јер је Пашић — против династије.

Само пакост и злоба једнога Петра Тодоровића могла је то натрунити Пашићу, а тако су непријатељи радикалне странке увек чинили, кад год су осетили, да радикалске акције скачу и да двор хоће додира са вођама радикалским.

Овај покушај П. Тодоровића и његових пајташа из Ниша претрпео је грозан пораз и то њихово „чедо“ умрло је још у зачетку своме!

Радикална странка показала је, да уме достојно да одбије од себе све подвале, долазиле оне ма са које стране.

Такво држање странкино мора бити крунисано победом. **Ф. К.**

Нови Сад, 8. септембра.

Шта је одговорио? После примања угарске делегације разговарао је наш владар са разним особама, а кад је ословио патријарха Бранковића, сетио се узрујаног стања српског народа због наумљених црквених реформа и величанственог израза народног негодовања на митрополијском збору, те је упитао, како је данас српски народ расположен, по што је усвојен грађански брак? А шта је на то питање одговорио патријарх Бранковић, — то ми данас нисмо у стању да за извесно знамо, јер сваки је лист друкчије донео тај одговор. Полузванични „Пестер Лојд“ овако доноси одговор: „Моји су верни мирнији, од када је примљен грађански брак.“ — По „Елензик“-у гласио је одговор: „Још су увек раздражени.“ — Један опозициони лист бележи речи: „Јако раздражени,“ а други: „Сад су већ мирнији,“ трећи опет: „Сада су раздраженији, но икада.“ Из овога не можемо да видимо, шта је управо одговорио, а српски народ има права да зна, шта је о њему управо рекао црквени поглавар нашем владару. И ми с правом очекујемо, да ће српски народ то и дознати.

*

Српска слава у Пакрацу. Прекосутра у недељу 11. (23.) септембра отвара се обновљена српска учитељска школа у Пакрацу, и чине се велике спреме, да се овај ускрс старе школе што свечаније прослави. Многи се и из даљих крајева спремају на ту славу. Биће у вече осветљење, даље по обичају заједнички обеди, сјајна беседа и т. д. По што је ова велика српска слава у срцу Славоније, слава целог овостраног српског народа, јер се отвара ново средиште српске просвете, то се многи спремају, који су спречени, да брзојавним поздравима увеличају ову славу и своју радост изразе. Ми од своје стране желимо најсјајнији напредак овом народном заводу!

ИЗ „ЈЕДИНСТВЕНОГ СТАТУТА.“

Из бачке епархије, 4. септембра.

Пре кратког времена дође нам до руке једна наредба бачког владике Германа. У истој наређује свештенству, да сваки у своме месту има водити надзор о томе, како се у основним школама предаје наука о вери и да могуће неправилности или погрешке конзисторији достави. У ту циљ да имају свештеници бити присутни у школи при предавању науке о вери. Још се тамо спомињу и нека рескриптуална наређења, која се односе на то. Но тиме се обилази прави смисао и право значење §. 10. IV. A. II. краљ. рескрипта.

Ми кад све ово од горе до доле прогледамо, проучимо и суштину те наредбе у правој боји видимо, не можемо, а да и опет не дођемо на ставу оног уверења, за које држасмо, да ће му ваљда једном већ сада наступити доба разуверавања, ма и у најблеђим потезима. Али и поред најбоље воље за то, видимо, да се обманама не треба одавати, јер оно папство, које у латинском облику дира приврженике „Срп. Сиона“ у живац, исто то папство у православном облику тим је приврженицима „души посластица.“

Ми нисмо противни, да наше школе посећује било који члан школског одбора, па ма то и поп био, али тек допустиће се, да овако што прелази границе скромне посете и да се ту пружају прсти мало даље. А ти исти прсти могу да буду узрок бескрајном злу и задевицама. Пре, него што је та наредба расписана, требало је испитати и то доста верно испитати, колико свештеника има способних за тако што? За тако што није потребан велики труд. Изволите поћи из Н. Сада на исток, север, запад, па где прво стигнете, чините покушај. Па ако ти „позвани“ чиниоци за оцењивање у сваком другом месту буду показали толико способности, да могу бити нека врста референта, ми ћемо посути главу пепелом и скрушено вапити: Согрешихом! А за тим ћемо се обвезати, да никад више ни из далека не ћемо прићи и посумњати у спрему, способност и темељитост знања дотичних. Али на жалост, та опсенарија, којом би се такав покушај извео и који би једини могао доказати, да погрешно мислимо, — не постоји. Јер онога, који не зна, не можеш сад на једаред нагонити да зна, а оно неколико свештеника, који су у стању тој наредби одговорити, не можеш разделити, па да у свакој општини воде оваки надзор.

А друга је ствар, да свештеник нити је позван, нити је меродаван, да подноси било какве надворничке извештаје, па ма се то тицало и науке о вери. За то је ту епарх. школски надзорник. Имате силу у рукама, нагоните га, да иде, кад не ће лепо и кад је надворништво његова дедовина, да може располагати њиме, како хоће.

А трећа је ствар то, што конзисторија у опће није позвана и не спада јој у круг радње, да непосредно утиче на наставу у школи, било у ком погледу. За то је ту епархијски школски одбор, па нека од њега о свему редовно тражи извештаја.

Ми из свега видимо, да се по мало зачиње, и то већ од дуже времена, старо „православно папство“ над школом. И још можемо рећи, да се и не чудимо томе, јер представници његови после доброг јела у доколици својој гледају, чиме ће да утуку време, па ма то било и на рачун тако узвишене установе, као што је школа и просвета. Али се чудимо члановима епархијског школског одбора и то онима, који су школски људи. Из ког разлога напуштају они своја права? Или из неразумевања свог положаја или из „женирања“?! **Радикал.**

НАША ВИСОКА ПОЛИТИКА.

У овај мах бистре у Будимпешти високу политику наше домовине.

Тамо су се састали изаслани одбори угарског и аустријског сабора (делегације) да расправе оне ствари: које су од поравнања између Аустрије и Угарске у год. 1867. заједничке, а то су послови: око 1) заједничке војске, 2) заједнички спољни односи према другим државама и најзад 3) заједничке финанције, које су скопчане са заједничком војском и спољним пословима и овим заједничким финансијским стварима додељена је и управа запоседнутих покрајина: Босне и Херцеговине, те за то обично заједничког министра финансије Венјамина Калаја и босанским министром зову.

Ови састанци делегација били су обично врло мршави, већ по томе, што је један и други сабор понајвише таке посланике изаслао, за које се знало, да ће на све пристати.

Обично заједнички министри изнесу слику о спољашњем положају државе и целој високој политици, нагласе, да је све у реду, да су односи са свима државама добри, да је мир осигуран, што је заслуга тројног савеза између Немачке, Италије и Аустро-Угарске, те за то треба тај мир и тај савез одржати, а за то је много и премного новаца потребно. Наш заједнички прорачун за идућу годину износи 152 милијуна, од којег се 146 милијуна, дакле 94 од сто троше на војску, што чини скоро четири и по милијуна више, него овогодишњи трошак. И то тако иде из године у годину, те је за последњих 10 година нарастао тај прорачун са 33 милијуна, и ове године је у делегацијама наглашено, да ће то тако и на даље ићи, сваке године више, да се сигурност наше државе и мир Европе очува.

То се обично све саслуша, две-три примедбе учине и онда се усвоји.

На то, што је та иста политика нашег савезника Италију довела до пропасти и што ми овде под тешким државним теретима већ једва дишемо, на то се не гледи, — јер тако хоће висока политика.

Више живота је ушло у ове седнице делегација, од када су младочески посланици почели да нападају ту нашу високу политику, тај наш тројни савез, те почели доказивати, да би савез са Русијом утврдио европски мир и без ових надчовечних трошкова за наоружавање, а и од када су питању Босне и Херцеговине више пажње почели обраћати.

А ове године се очекивало, да ће још много занимљивије бити седнице и то ради тога, што су се чиниле спреме, да се нападне наш заједнички министар спољних послова Калноки због тога, што није спречио, да се са с поља меша у наше унутрашње послове, а ту се мислио у првом реду баш он, што је као заједнички спољашњи министар радио против грађанског брака, који је унутрашња ствар Угарске, даље се мислио уплив папин из Рима, и најзад заузимање Румуна из краљевине Румуније за угарске и ердељске Румуне.

У аустријској делегацији већ су те ствари дошле на дневни ред и ту имамо опет да захвалимо младоческим посланицима, што су се заузели за Босну и Херцеговину, да се о њој у свету истина чује.

Чех др. Пацак извео је штетан тројни савез, а препоручивао је савез са Русијом, те показао, какво је стање у Ческој да они онде траже само то, што Мађари већ имају те им за то даше опсадно стање и за то не може да даде поверење и да гласа за прорачун и најзад је питао Калнокија:

земљи, а налази се и дрвених колиба за радионице. Просторије за спавање личе страховитим дрвеним кавезима; њихове густе решетке окренуте су према ходнику, у коме се ноћу стражари находе.

Као огледало сјајан под, по коме се сме ићи само босом ногом или у чарапама, преко дана је потпуно празан; ни постеља, ни каква покућства не види се ту.

Овде, као и свуда у Јапану, спава се на простирачима, који се у ноћи положе на под, дању се скупе и метну на даске. Свака је од многих дворница за спавање за 36 особа одређена. Собе се изврсно ветре, а последица велике чистоће јесте, да нема ни трага од ситних животињица.

Јапански обичај, да се на поду спава, врло олакшава задатак неимарима. Ћелијица нема никаквих, осим једне мрачне за веће кривце. То је мала, одвојена собица с необично дебелим зидовима. Хенрик Норман приповеда, да му је таква ћелијица показана у једној од тих двеју казнионица, где је дознао, да је читавог прошлог месеца празна била.

На његово питање, каква се иначе употребљавају казнена средства, одговорио му је управитељ: никаква. Па када је Инглез говорио о батинама, исмејаше га јапански званичници.

2000 заточеника, додаје он своме извештају, без икакве казне, осим једне мрачне ћелијице, па и то читав месец празна; — где још тако шта има?

Ћелије за становање су излишне, по што заточеници ноћу спавају у описаним просторијама, а дању раде у многобројним радионицама и колибама.

У првој радионици израђују 100—300 људи машине и парне казане на основу уговора са творничарима, а под руковођењем једног учитеља и под надзором заточеничког стражара.

Заточеници носе зеленкасто-црвено одело, а раде дневно 9 сахата. Најближе одељење бави се дрворезарством. Овде изводе од прилике 100 особа све могуће предмете, од једноставних служавника и шоља до најфинијих кавеза.

Даље зготовљава се хартија, лепезе, светиљке, котарице, асуре, мреже, кола, изрецкани дршци за штитове од кише и т. д.

У ткаоници зготовљавају се чоје за заточеничко одело; ту се и бојадише. Имаде и штампарија.

Ма да заточеници пре доласка у казниоицу нису имали ни појма о тим тешким пословима, изводе они ипак своје радње тако нежно и уметно, да се чудиш и мислиш, да имаш посла с најбољим стручњацима.

Ако не захтевају рођаци или пријатељи, да се заточеник, кад му истече време, пусти, остану још по године у затвору; а деца док не постану пунолетна, у случају, ако нико и не тражи, пуштају се на слободу, кад им време казне прође.

За разлику од оних, којима још време казне траје, носе ови плаво одело.

Одељење за женске има само у Ицигаји. То је од мушког одељења ограђено дрвеним ходником, а састоји се од три собе за спавање и једне простране, велике радионице, у којој се изводе разне женске ручне радње за трговце. Заточенице су такође обучене у једноставно црвенкасто одело и врло се чисто држе.

У Ицигаји — за великом црном преградом — налазе се вешала, која су шест стопа висока. Погубљењу смеју присуствовати само дотични чиновници и некоји одличнији новинари, али и ти не могу да виде непријатне појединости, него само труп без главе.

II.

Како се у Кинеској једе и пије.

Многогодишњи немачки посланик на кинеском двору М. Брант у своме делу „Из земље плетенице“, пише о томе ово:

У Кини употребљавају неке мале прутиће од слонове кости, који су сребром оковани или пак нису.

Код кинеског ручка у бољим круговима мећу се за сваког госта по два таква прутића, за тим врло равну округлу сребрну кашику, а често и двозубу виљушку, као што ми употребљавамо за маслине.

Осим тога налази се пред сваким гостом равно у средини раздељена чинијица, напуњена пола сирћетом, а пола зејтином; даље један исто тако мален тањир, на коме су наслагане у облику пирамиде пржене коштице од диња, мала чинијица од стакла, порцулана или сребра за вино, неколико листића од хартије, што замењује наше убрусе, које у главноме употребљавају за брисање поменутих прутића.

Семе од диња употребљава Кинез за време целог ручка и то у толикој множини, да онога, који томе није вичан, доводи у чуђење и бригу. На столу се налазе мали колачи, посластице, свежи, суви и умочени плодови, мали морски раци, јаја и једна или више врста салате, све сложено у купастом облику, колачи и посластице често у лепим облицима шарено обојени. Јела се носе на служавнику без ручице. Пред сваког се госта постави његов оброк. То је знатан напредак према обичају, који је постојао још у почетку овог столећа, да су се тањири код свечаних обеда само два пут, и то после чорбе и пре слаткиша, мењали.

Јела у малим комадићима приносе се у уста помоћу поменутих прутића. Код многих чорбастих јела, која спадају кинеском столу, употребљава се кашика. Пред сваким јелом послужује се чај. Дакако сасма друкчијег куса и другојачије приређен, него што га ми приређујемо.

Чај је само на сунцу сушен и може се згодно зеленим означити; је ли добар, а Кинез полаже велику важност на каквоћу, то се за сваког госта нарочито с поља приправља, то ће рећи у сваку се шољу метне оброк чаја, а на њ се налије врела вода.

Да се може чај пити, а да не сметају листови, који се у њему налазе, метне се на сваку шољу поклопац и тако намести, да доњим крајем сасвим пристаје на шољу, а на горњем је толики отвор, да пропушта воду, а уставља лишће.

Да Кинез пије чај без шећера и млека, биће можда познато, али мање је познато, да тако приређен и трошен као у Кини ублажује жеђ и нема таквих последица, које су честим уживањем чаја, као што га н. пр. Енглези уживају, готово неотклониве.

Своје вино или боље речено, своју ракију, која се прави од проје, а често додају такве зачине, који пићу дају мирис и кус од ликера ружина или наранџина, пије Кинез увек топло, готово врућe.

Кинези, особито на северу, а још више Манцурци и Монголци, добро пију. Пошто се вино на меру по тежини продаје, то се добри пијанци пресуђују по тежини вина, колико имају обичај да узимају. Каже им се, да су једно, два до пет фунташи. Ова се последња титула ретко коме придаје, па ипак ју је носила највиша особа у царству.

Кинеско вино у осталом ретко удара у главу, у главном је добре врсте. Кинез пије као и ми. Он напија своме госту или своме

1) Јесу ли истините вести, да ће скоро окупација Босне и Херцеговине престати, а место ње да ће доћи ужа свеза са Аустријом (анексија?)

2) Је ли истина, да је наша политика помешана у бугарске и српске замршаје, и да ли је истина да је склопљена са Србијом тајна конвенција на 12 година?

3) Је ли истина, да је гоњење Румуна од стране Мађара водило иностраним трвењима?

Калноки је одговорио, да се тројни савез већ тако уживео, да скоро и нема непријатеља и поред њега су односаји наши са свима осталим државама и Француском и Русијом најбољи, свуда је мир осигуран, само на Балкану има облака Бугарска и Србија, али се нада, да ће и њих нестати. На горња три питања одговорио је: 1) Што се тиче анексије Херцег-Босне рекао је: „да о промени државно-правног положаја Босне према нашој монархији у меродавним круговима није говорено, и да влада није имала повода да се тим питањем бави".

2) Није утврђена тајна конвенција са Србијом; и

3) Што се тиче мешања Румуна из Румуније у ствари угарских и ердељских Румуна, то је одговорио, да је Румунија наслоњена на тројни савез, те се отуд надају, да ће румунска влада агитације, које су наперене против мира и реда у Угарској у потребне границе држати моћи, и оно чинити, што је потребно, да одговори обвезама доброг суседа.

Као што се види, сва три одговора садржавају празне речи, празна порицања и надања, — а поред тога не треба заборавити, да је истина у високој политици са свим споредна ствар.

Исти младочески посланик др. Пацак говорио је и приликом расправе о заједничким финансијама и упутио је на Калаја разна питања.

На име изнео је врло опширно стање у Босни и Херцеговини. За Босну се — вели — удара у велики добош, те мора да је у њој нешто труло. Инострани јој листови певају славопоје, дочим они, који су јој ближи, а даљи од владе износе њено јадно стање.

Па тек збор археолога и трка на Илицама! Тужбе које нам оданде стижу показују, да је онде много јада, за то су Младочеси и изаслали посланика Сламу да ствар проучи и доцније опширније изнесе. Циљ окупације није постигнута, јер онде влада незадовољство, које проузрокују аграрни односаји са владом полиције, која је скопчана са шпиунством, те су чак и Сламу исти пратили на сваком кораку. Треба уредити аграрне односаје и десетину и укинути шпијунски полицајски ред и увести автономију и место, где би народ своје тужбе и жалбе поднети могао.

После тога ставља ова питања на Калаја:

Је ли истина, да су у Сарајеву до 40 чиновника затворили? Ради чега је то било и имали још којег у затвору?

За што је „Застави", „Србобрану", „Бранику", „Српском Гласу" и „Хрватској" забрањено да улазе у Босну?

Шта је стало подизање купатила Илиџе и колико је било мање прихода?

Калај у одговору своме све је у Босни хвалио и показао, да је сам собом задовољан. Тужбе, које спомиње Пацак биће по свој прилици неосноване, и позива, да му се исте предаду, како би могао ствари испитати и поправити, где се може, али и лажне тужитеље казнити. Пориче, да има толико шпијуна, као што се мисли, јер тамо у Босни то једно другом у псовању кажу, али не онако, као у осталој Европи. Што се тиче тога, да Калаја само страни листови хвале, то нека се г. Пацак теши оним српским и ческим листовима, који га куде и нападају. Сламу је само за то пратила полиција, да би га сачувала од оних, који се не слажу са њиме и са онима који се туже. (!!?)

На питања одговара, да је истина да је 10—12 чиновника у Сарајеву затворено било, који су издали званичну тајну, но у тој ствари треба сачекати судску пресуду.

Истина је, вели, да је неким српским листовима забрањен улаз у Босну, али само за то, што су неистине и раздражљиве вести доносиле, али чим су друкчије писале, опет им је дозвољен улазак.

Купатило Илиџа стало је много новаца; тачно не може да каже приходе, али држи, да се у интересу здравља сме и доплаћивати на таке ствари.

Пацак у кратко вели, да само они листови хвале босанску управу, који стоје у дослуху са владом, — а сви други друкчије пишу. Заиста је смешно, да су шпијуни за то пратили Сламу и Масарика, да их чувају! Чиновници су поватварани, јер се на њих сумњало да пишу по новинама, а то је за Аустрију стидно стање.

Калај то пориче и баца све на неистините извештаје разних листова.

После овога је пододбор примио прорачун Калајев са свима гласовима против Пацаковог.

Из овога видимо, како се води наша висока политика, ма да је тек ствар пред аустријским пододборима, има још да пређе угарске пододборе, и онда тек долази у пуне делегације, где ћемо имати прилике да чујемо младочеха Сламу, који је сада путовао по Босни.

РАТ ИЗМЕЂУ КИНЕ И ЈАПАНА.

Кинеска војска није била спремна колико треба за рат и то је био узрок, да је морала да подлегне Јапанцима. Кина је мислила, да ће са Јапаном у брзо бити готова, али ево и зима је на прагу, а кинеска војска нема ратне зимске опреме.

Последњи дани прошле недеље били су кобни по Кинезе. Јапанска војска непрестано је напредовала и где год је дошла у сукоб са Кинезима, Кинези су страдали. Тако је напала на јако кинеско утврђење Сенг-Чен и ту је Кинезе до ноге нотукла и Кинези су се морали повлачити, па своју снагу прикупљати, јер су приметили, да ће на скоро доћи до веће битке. Тако је исто био сукоб између јапанских пешака и кинеске коњице. Главни заповедник јапанске војске гроф Јамагате спремио је војску, да још пре зиме са Кинезима разрачуна.

Међу тим у кинеској војсци влада права невоља. Војници не добивају војничке наплате, нити добивају да подмире своје најпрече потребе, те се разбегавају по селима и пустоше. Изгладнели и изнемогли чега се дочепају, то разнесу и потроше.

У суботу 3. септембра била је велика битка и до сада највећа код града Пјенг-Јанга. Јапанци су зором напали на град и битка је трајала више сахата. Ту су Јапанци тако жестоко нападали, да је по најновијим вестима из Лондона пало 17.000 Кинеза, док је у јапанске војске било неколико стотина које мртвих, које рањених. Пјенг-Јанг и околна кинеска утврђења пала су у руке Јапанцима. Задобили су ту много застава и остале ратне опреме; у Пјенг-Јангу леже на јавним местима гомиле оружја кинеског, које су Јапанци задобили. Из ове битке мало је Кинеза из бегло. Рачуна се, да има заробљеника 14.500 људи. Ухваћена су четир кинеска ђенерала, а то је готово цела главна управа војничка. Заробљенике Јапанци шиљу лађама у Јапан, све по 1.000 људи под јаком стражом. С њима се врло лепо поступа, али се уједно пази, да им ни један не утече.

О битци код Пјенг-Јанга јављају и ове појединости: Кад је чуо кинески цар за пораз код Пјенг-Јанга, издао је указ, по коме поткраљу Ли-Хунг-Чангу одузима одликовања његова, паунова пера са три ока. — И кинеске вести потврђују велики пораз од суботе. Пораз приписује се том, што су кинески војници рђаво наоружани и кад би се били тукли и из својих опкопа, ипак би морали подлећи. Велику множину муниције и оружја заплениили су Јапанци. Битка је трајала целу ноћ при месечини. То је добро дошло јапанском пољском топништву, да је могло нападати. Мандурска војска је са свим распрштена. Рачуна се, да су Јапанци изгубили око 300 људи, а за Кинезе још се не зна тачно број. Поткраљ је по некој вести покушао самоубијство. Држи се, да је број заробљеника Кинеза већи од 14.500 људи, који су се посакривали по разореном граду Пјенг-Јангу. После битке на десет сахата поставили су женијски војници Јапанци брзојавну пругу од Пјенг-Јанга преко Понг-Сана до Сеула. Ако кинески адмирали не буду у стању, да потисну јапанске ратне лађе из вода око Кореје, Јапанци ће све кинеске оружнице у Печилском заливу разорити и отворће себи пут у Пекинг. Очекује се јака битка на мору, која ће решити ратну срећу.

Овај ће пораз Кинези врло јако осећати. При обрачунавању ратне среће велика битка код Пјенг-Јанга подићи ће славу јапанске војске.

Вести из места и са стране.

Краљ Александар спрема се на пут. Као што јављају горњи листови, ићи ће Александар, краљ од Србије у посету нашем владаоцу, док се овај још бави у Будимпешти. Посетиће га у будимском краљевском двору 30. септембра, а одатле отпутоваће у Берлин у посету немачком цару.

Из бојазни полудео. „Будапестер Тагблату" брзојављају из Београда, да је окружни лекар у Србији Радовановић, син једнога од убица кнез-Михајлових, полудео из бојазни, што се докучило, да је и он један од завереника у Чебинчевој афери. Овај догађај привлачи на себе велику пажњу у целом граду. — Сумњамо, да у овој вести има и трага од истине, као што је и све оно намештено, што се ради у ствари Чебинчеве „завере".

Родан чокот. У Вуковару у врту тамошњег фотографа налази се чокот, који је матор деветнаест година. Ове године тај је чокот обилно понео рода. Сад има на њему хиљаду шест стотина четрдесет и седам гроздова, који су црвене боје и пуни зрна. Из прошле године задржао се један велики лист, који од петељке до врха износи 38 центиметара, а у ширину је 49 центиметара.

Ватра на води. Близу Сексарда пловила је по Дунаву нека теретна лађа носећи дрва из Ђура у Србију. На сред Дунава изгорела је у след непажње лађарског слуге, који је упаљену петролеумску лампу превалио. Петролеум се упалио и ухватио дрва, тако, да лађарски момци нису могли ватре погасити. Наишла је на њу и путничка лађа „Фијума," али јој није могла помоћи. Теретна је лађа са свим изгорела. Она је била осигурана.

Нов мост на Сави. 30. августа био је први покушај прелаза железнице на новом мосту, који је начињен на Сави, а дугачак је осам стотина метара. По што није било никакве замерке од стране угарских, троједничких и босанских власти, мост је отворен између Брчке и Гуња и предат је одмах промету. Тиме је отворен један нов пут за Босну. Овогодишњи извоз шљива из Босне изнеће преко ове пруге две стотине железничких кола.

Рана зима. Из горње Италије јављају, да је наступила нагла промена у времену, какву људи нису навикли у ово доба да имају. У околини града Мантуе пао је велики снег, а топломер је показивао два степена под нулом. Из града Падуе јављају такође, да је пао доста јак снег код шест степена хладноће. Жетва је у читавој околини са свим уништена. Из Виценце пак јављају, да је падао снег непрестано за 24 сахата у околним местима: Мазону, Молвени, Сан Ђорђио ди Берлени, Маростици, Валонаци, Пијанецу, Сал Леки и Ровеноли. Није чудо, што је и код нас тако нагло захладило, кад јужније од нас, где пиринач расте, толики снег пада!

Трговина.

Нови Сад, 8. септ. Пшеница прве каквоће 5 фор. 80 н. Пшеница средња 5 ф. 50 н. Пшеница лакша роба 5 ф. 20—30 нов. Наполица 5 ф. 20—— н. Јечам 5 ф. 20—— н. Зоб 5 ф. 50—— н. Кукуруз 5 фор. 60—— н., нови у клиповима 2 ф. 50—60 н. Маст 48 фор. Сланина сува 50 фор., дебела паљена 50 ф. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки .	40 н.
„ средњи . . .	38 н.
„ лаки	34 н.

Све од 1 килограма.

Теоци .	12—25 ф.	по комаду.
Јагњци .	6—12 ф.	по пару.
Овци . .	8—14 ф.	„

*

Стање воде под Новим Садом.

7. септ. било је 2·66 мет., а 8. септ. је било 2·57 мет.

*

Течај златног и сребрног новца на будимпештанској берзи

од 7. (19. септембра.)

Дукати — — — — — —	5 ф. 88 н.
Наполеондори (20 франака) —	9 ф. 86 н.
Угарска златна рента — — —	122 ф. 70 н.
Аустријска златна рента — —	124 ф. 75 н.
Угарска крунска рента — —	96 ф. 90 н.
Немачке држ. марке (од 100 мар.)	60 ф. 95 н.

Новије вести.

Из угарских делегација. У делегационом пододбору за спољашње послове питао је референт Макс Фалк министра Калнокија о односајима нашим према Србији, и рекао је, да промена владе у Србији не само да није пореметила добре односаје између Аустро-Угарске и Србије, него је шта више јасно доказала у више пута, да су ти односаји постали потпуно срдачни и одано-пријатељски. (Весели се Србијо! Пр. Ур.) Калнокиј је у свом одговору о Србији истакао, да ће српски краљ на скоро бити гост нашег двора. У погледу румунског питања износи стање и истиче, да румунска влада најодлучније одбија од себе солидарност са народносним покретом у Угарској. У ствари промене владе у Бугарској изјављује, да осећаји независности не ће без последица остати, по што је тај осећај за осам година испуњавао цео државни живот.

Из Србије. Вођство у радикалној странци преузео је Пера Велимировић, бивши председник државног савета, по што је Никола Пашић отишао из Београда у Абацију својој породици. Као што „Новој Слободној Преси" јављају, у последње време постојала је намера, да и Пашића на сваки начин увуку у Чебинчеву аферу и да га затворе. Као што се чује, довршена је истрага у ствари Чебинчеве „завере". (Зар више никог немају да затворе?! Пр. ур.) — Као поуздано се тврди, да је Светомир Николајевић поднео оставку.

Црногорско посланство у Скадру. Кад је отворено црногорско посланство у Скадру и кад је истакнута црногорска застава, поздравили су посланство власти на свечан начин. Становништво држи се врло пријатељски према овом чину.

Рат између Кине и Јапана. Главни заповедник јапанске војске послао је одмах после велике битке код Пјенг-Јанга јака одељења војничка на север, да поседну све пролазе, који воде из Кине у Кореју. — У корејанском заливу била је битка на мору. Три кинеске лађе су подављене. Тврде, да су у овој битци погинули Тинг, кинески адмирал и Ханекен, немачки мајор.

пријатељу, па изврне своју чашу у знак, да је испио.

Хладна се пића, изузев за обедом, зими никад не пију, а леги врло ретко, ма да вино спада међу главну робу за продају. Свако може због његове ниске цене да га набави. Најобичнија употреба природног леда састоји се у томе, да се мали комадићи леда помешају с очишћеним свежим језграма ораховим или се меће у танко изрезане кришке свежим кореном лотосовим (биљка) и тако се послужују; ораси наиме добију тиме бољи укус, а што се тиче корења лотосовог, то захтева фини укус кинески.

На наше посластице с ледом навикавају се Кинези у опће врло споро; боље иде с леденим пивом, а још боље с ладним шампањцем, коме се многи радо одају.

Шта Кинез једе, није лако рећи, свакако не црве и друго којешта, као што необавештен свет мисли.

На северу пиринач, на југу проја и резанци главна су им јела, уз то једу патке, кокоши, свиње, рибе сухе и сирове и дивљач, где се може добити; на југу једу слатки корун, на северу кељ и корун, који се од десет година овамо у северној Кини, као и Монголској много ради и обделава.

На северу много троше месо од шкопаца; псеће месо троши се само на југу, а особито у Кантону, али у о ће исто јело сматрају као нешто врло непријатно. Воловско се месо много не једе, а праве Будисте и Конфучијевци врло га мрзе. Млеко презире Кинез са свим, јер га држи нездравим, па га не ће да узима ни по упутству лекареву.

Само Монголи и Манцурци не деле то мишљење; они једу и сир Гласовита је пекиншка патка, од прилике тако велика и тако дебела као наша гуска; њена маст не разликује се од гушчије, а џигерице су јој тако добре као и гушчије.

Северни Кинез уме особито да испече ову патку, боље од јужног Кинеза. Кожа се тако румени, да мора једном јевропском закералу у јелу вода на уста потећи, кад је види. Животиња, коју у извесно време по гостионицама налазимо, јесте паче у цело печено, с руменом кожом; врло укусно изгледа.

Од јужних јела налазе се ластавичија гнезда, плитве морског пса и сребрнаста маховина понај јаче у северној Кини.

Ластавичија јаја у чорби од меса кухана изгледају и имају укус као резанци.

Плитве морског пса, изрезане у уске траке, служе се или с чорбом од меса или с јајима.

Сребрна маховина, или маховина од 10 тисућа година, као што је Јапанци зову, кува се такође у чорби од меса; јесте провидна, изгледа лепо није таква да је хвалим, али није баш тако ни неукусна.

У опће је кинеска кухиња скроз добра и одговара јевропској, само је неугодна употреба рицинус-зејтина, којим се кад и кад приправљају морски раци.

Кинези су најљубазнији домаћини и врло пријатни гости. Сами врло речити и шаљиви, радо су приправни и радо добру шалу примају, а преко непристојне смешећи се прелазе. У пркос тешкоћи разговора, који се понајвише води преко тумача, пролазе обеди с Кинезима вазда на најпријатнији начин.

Само с вином својим, које се топло пије, поступају Кинези мало непријатно; они остатак слевају у лонац, па га за неко време опет пију.

Јово.

ГРАЂА ЗА ИСТОРИЈУ СРПСКОГ ПОКРЕТА 1848. ГОДИНЕ.

ПРИКАЗУЈЕ — Ш — Ј —

(Наставак.)

Високославни Одбор Карловачки, Правосудија Господо Високопочитајема.

Понизно јављам уштетачинству шуме Монастирске. Кад сам 2. Септемврија чрез шумара разумео, да у авлији Перњаворца, имено Стојка Божајковића, налази се противна дрва и то растова у манастирској шуми усјечена, поитим тамо да са шумаром извидим, које се и осведочим. Упитам равнодушно: За што је тако забрањено дрво посјеко? на које почне ме непристојним речма грдити и псовати говорећи: „Како ти смеш у моју авлију доћи, знаш да имам власт убити те.“ Бога и свеца више пута на сокаку запсивајући ми, и поругателним речма и лармом, кроз сокак пратећи ме, све једнако Оца и Матер чак и до самог манастира запсивао јест.

Тако зар, у овом бурном времену, гди се невина наше браће крв пролива, а ми у светој Обители нашој стрепити од самовластни Перњавораца морамо; који нам грозе претњом све нас потући, — нас потући, који њи с лебом ранимо. Ако је тако и на тим остане, гди до данашњег дана правосудије влада и управља; то ми ни са животом нашим сигурни нисмо, него дочекати то, да подајници наши на нас убиства руке дижу.

На конац покорно молим, да се ово иступленије Стојка Божајковића у призреније узме, и по прописаном закону строжајше казни. Пун надежде и правосудија очекујући, остају Високославног Одбора

покорни слуга

Теофил Лепаић, с. р.

Намјестник.

У Манастиру Привиној Глави 2. септ. 1848. год.

Високославни Главни Одбор Народа Србскога.

Јован Преведен, Шокац из Каменице, који је кућу своју оставио, и из Каменице са фамилијом избегао, данас у Каменици уфаћен и због више Подовренија, понајвише пак који је коменданту Варадинскому подказао када је — Бошани у Карловце однет, данас је амо у Стан Каменичко-Мајдански под арест послат.

Реченог арестанта непропуштам одма под арестом Високославном Главном Одбору послати.

Проче са учтивостију даљу заповест очекујући у Каменичко-Мајданском Логору 18. авг. 1848.

Опачић с. р.

поручик.

Прикази приватних писама.

I.

У Крушедолу, 11. јан. 1850.

. . . . . Ја сам од почетка код Главног Одбора служио са другима о трошку мом, као и други без плате четири месеца. У том времену (јер бо нас је мало остало на броју), на многим мукама бивао сам ривикујући и са самим животом, које сведочи акт примирија са Чарнојевићем и Грабовским у Новом Саду. Са браћом: Стратимировићем, Живановићем, Александровићем, Стојачком и још са два граничара, публично на превару рађеним позивом, гди смо могли сви висити онда, кад смо исти на термин опет отишли Чарнојевићу у Нови Сад и лично исповедили: да Народ не ће од пунктова и намерења свога одустати дотле, докле наша Депутација из Инспруха не врати се. На које се Чарнојевић разљути говорећи: ви мене варате, и ја ћу вас за то повешати морати. На које му дрвновени Стратимировић одговори: да он то не може учинити, нити ми њега пуштамо из собе, докле он нас мирно не отпусти, као што је и било. У оно време по многим комисијама и као члан код Правосудија, дан и ноћ се радило. За тим, кад су наши у Бачку и Банат целокупно отселили, ја сам тако у заборавности остао. Но ја моју оставку ни устмено ни писмено ни сам дао. Чекао сам једнако да се позовем у службу. На моје место код Правосудија дошао је Криштоф, а и Коларски намештен је. А после из новина видио сам промену велику у новим чиновницима. И тако ја останем заборављен.

Сава Александровић, с. р.

адвокат.

II.

У Н. Бечеју, 2. фебр. 1850.

Овде су људи, онако као што обично кад ништа извесногa нема, о нашој општој ствари надлагују. Г. Николић, као што вам је познато, више од две недеље у Бачкој се налази Чуо сам, и то из поузданог извора, да ће и г. Мајерхофер до 7 или 8 дана амо у Бечеј приспети, гди ће и г. Николић из Бачке њему на Сретеније доћи и тако ће заједно у Бачку прећи, гди ће само публично-политичне званичнике поставити — па се онда у Банат вратити. Г. Хаџић долази из Беча у Војводину да јуридичну струку устроји Ето то су новине, које ће нас већ у десперацију довести. Знам да су вам и други Absurditeti у смотренију наше Војводине познати.

Говори се, да ће бачвански чиновници среза бечејског, у овом Бечеју живити, за то, што у горњем Бечеју квартира нема.

Власи се изјаснили пред Мајерхофером, да желе под Војводину доћи, премда је њихов оберкомесар Мочоњија о противном радио и тако се осрамотио.

Г. Петровић с. р.

адвокат.

Врховног Суда **Војводине Србије**

СПИСАК.

По ком су чланови и остали чиновници Врховног Суда, месечну плату своју из финансијалне касе Војводине Србије примали.

ИМЕ И ПРЕЗИМЕ ЧИНОВНИКА	ЗВАНИЈЕ	у Сребру: Плата	Додатак за квартир	Свега
		ф.	фор.	ф.
Петар Стојшић	Предсједат.	60	„	60
Арсеније Коларски	Члан	40	„	40
Стеван Ристић	Члан	50	„	50
Јосиф Штајнингер	Члан	50	„	50
Теофил Димић	Члан	50	„	50
Милош Филиповић	Члан	15	4	19
Георги Новаковић	Арх. и Регис	20	4	24
(правно)	Протоколист	20	4	24
Стеван Чобанић	Експедитор	20	„	20
(правно)	Писар	20	4	24
Теодор Недељковић	Писар	20	4	24
Стефан Секулић	Кан. служит.	10	„	10

Примедба. У овој форми састављена је признаница свију чланова врховног суда за месец децембар 1849. год. Упада у очи, да члановима суда није обележена једнака плата. Даје се мислити, да су са мањом платом обележени чланови, морали имати форшус за месец дана. Плата чиновничка издавала се у Земуну. П.

(Наставиће се.)

Народна привреда.

Зарезници — непријатељи винове лозе. Пажња виноделаца управљена је поглавито на 7 врста зарезника, а то су: Филоксера (Phylloxera vartatrix) увијач лишћа (Tortrix Pilleriana), мајска гусеница (Tortrix Ambiguella), писац (Adoxus Vitis), виноградски буач (Altica ampelophaga), опатр (Opatrum Sabulosum) и од скора познати подземни ровац (Taupin obscur).

Сваки од поменутих зарезника чини штету на свој начин: неки живе и рапе се на корену, други на лози, лишћу, пупољцима или роду, те на тај начин причињавају мању или већу штету. Има их, који су опасни за живот саме лозе, као филоксера, други нису за лозу смртоносни, али својим животом спрече чокот у свом природном развићу или нагризају поједине биљне делове.

*

Справе за лечење болести винове лозе. Све справе, којима се служимо при лечењу болести винове лозе, можемо поделити у две врсте:

1., На оне, којима лечимо подземне делове лозе; и

2., Справе, којима се лече надземни делови чокота.

У прву врсту долазе справе за убризгавање сумпорног угљеника: убризгач, плуг за убризгавање и справе за преправљање сумпорног угљеника и сулфокарбоната калиума.

У другу врсту долазе различна оруђа за растурање течности и прашка по лишћу и младим ластарима.

*

Бисерак врло медоносна биљка. — Да цветови овог цбуна врло медом росе, доказ је, што ова биљка у пуном јеку цветања врло мирише на мед и што је пчеле и на ветровитом и на кишном времену од јутра до мрака силно поседају. Бисерак цвета у јуну и јулу.

*

Прецветане руже треба сасецати. — Ако желимо, да нам ружино цбуње или стабленце дуго и непрекидно цвета, мора недељно најмање два ред зађи по градини и сваки прецветао цвет засебно одсећи или засећи. На тај начин ни мало снаге не ће на градњу семена и залисака пропадати, те биљке могу сву своју силу посветити стварању нових цветова.

Ако тако редовно сасецамо руже, оне ће цветати бујно и снажно, у живим бојама и крупним цветовима, да је једном милина божија!

*

Пренос живе рибе. — У Русији је опробан један особити начин за пренос живих риба; тамо не шаљу рибе у судовима с водом, но у сандучадима напуњеним копривом, која је са неким нарочитим (за сад тајна) хемиским средством натопљена. Тако издрже рибе 12 дана на путу. Писцу је ове белешке познато, да и код нас међу лети рибу у коприву, нарочито пастрмке, и да оне издрже пренос и остану потпуно свеже. Коприва мора бити свежа. Рибе остану живе и кад им се комад леба или сунђера натопљеног у ракији, или шпиритусу мете у шкрге.

„Т.“

Вести из народа.

— Пишу нам из **Ирига**: „Пуне три године био је код нас опћ. начелником умировљени мајор г. Федор Радошевић. Кад му је ова перијода истекла, својевољно се захвалио на тој служби и није се дао више бирати, и ако је било општинара, који би га поново бирали. Сада је тај господин овде у кући Пајићевој, где је наша шпаркаса, отворио инцинирску канцеларију. Иришки Срби и околина треба да знају, да је Радошевић прави Србин, и да је он учио и спремао се за инцинирску службу, и као што чујемо, ради он поштено, савесно и са врло умереном наплатом. С тога баш и препоручујемо Радошевића, да сваки наш брат Србин, који у будуће требао буде инцинира, да овога господина позове, а да се окане онога Србождера и кожодера шумара Оцића, који не уме ни кораком што измерити, а камо ли инцинирски парцеле поделити и нацрт начинити, а при том зна се толико наплатити, да човеку здере кожу с леђа. Оцић вам уме, за добре паре у место девет ланаца шуме измерити купцу седамнаест ланаца. И да је ово Србин-инцинир урадио, одавно би био с оне стране браве, ал Хрвата-Оцића, ама баш да је глава заболела. А за што да га и заболи, кад Оцић није католички самостан, него један српски манастир Хопово са толико ланаца шуме осакатио и оштетио. С тога и опет препоручујемо вам Радошевића.

РЕД ПЛОВИДБЕ

путничких пароброда, важи од 30. јула 1894. године.

Из Новог Сада у Сланкамен, Тител: сваки дан у 6 ½ сахата по подне.

Из Новог Сада у потиске станице: недељом, уторником, четвртком и суботом у 6 ½ сахата. после подне.

Из Новог Сада у Земун, Београд и Оршаву: сваки дан у 6 ½ сахата по подне.

Из Новог Сада у Земун, Београд, Оршаву и Галац: недељом, средом и петком у 6 ½ сахата после подне.

Из Новог Сада у Будимпешту: сваки дан у 5 сах. ујутру.

Нови Сад, 30. јула п. р. 1894.

Отправништво.

ОГЛАСИ.

ЗА СЕЈАЊЕ, САЂЕЊЕ, УКРАС, УЖИВАЊЕ И ЧИТАЊЕ!!!

Семење за поље, башту и саксије. **Зумбуле, лале** и друго цвеће у **главицама, корену и расаду. Руже** високе ниске и ужиљене. **Воћке питоме**, високе, ниске, као и **винове лозе, дивљаке и подлоге. Шибље, дрвеће, четинаре, вијугалице** за баште, порте, паркове, гробља, дворишта. **Биљке у саксијама** за **цветање** (камелије, ерике, ацалеје, скриж, рододендрон, примуле, каранфиле, руже, фуксије, вербене, љубичице, епификум, бели лавор, кризантеме, бувардије, орхидеје и друго најлепше право зимско цвеће) или са **дичним листом зеленилом** (палме, драуене, фокус, аралије, рузмарин, филодендрон, аспидистре, папрат, ћипарисе, аукубе, бегоније итд.). — **Цвеће и зеленило природно, свеже узабрано** за пакит и плетиво. **Венце, ките, котарчице жирланде макартове ките** и свако друго плетиво од природна **свежа** и **осушена**, а и **вештачка** цвећа и лишћа за **сватове, игранке, свечаности, честитке, позориште, укопе**, за зидове, столове, чаше, вазне, као и **рузмарина** преко целе године.

Сваковрсни вртарски прибор, алате, учевна средства, израду планова и извршење садова (парка, воћњака, домаће баште, порте, гробова итд.)

Препоручује са умереном ценом 2—3

ВРТАРНИЦА

Борјановића и комп.

У Новом Саду, (главна улица бр. 17.)

„Вртарски Гласник“ **број 2. и 3.** ушао је у штампу и слаће се (као и бр. 4.) само претплатницима. **Цена 40 новч. годишње.**

ОГЛАС О ИЗНАЈМЛЕЊУ ЛОВИШТА.

Општинско поглаварство черевићко даје до општег знања, да ће се дана 19. септембра (1. октобра) 1894. у 9 сати пре подне код кр. кот. области у Илоку издавати под закуп општинска ловишта Черевић и Баноштар на 15 година, најбољем нудиоцу. Увјети се могу код горње области, а и овде угледати, — а главно је то да се двогодишња закупнина одмах мора положити.

Обзиром на то, да се у овим ловиштима помножило млого користне и крупне дивљачи, а има ту и дивљих свиња. то се на ово обраћа пажња ловаца и позивају исти на дражбовање.

Поглаварство опћине.

У Черевићу 5. (17.) септембра 1894.

Павловић, бележник. 1—1 **Гачулић,** начелник.

ПРОДАЈЕМ МОЈЕ НЕПОКРЕТНИНЕ

у хатару Черевићком лежеће, и то једна кућа на житној пијаци 8 хвати дугачка, 1880. године ново зидана, за свако трговање употребива, уз њу 14 хвати дугачка стаја ново зидана, под њом подрум и леденица, бунар у авлији ново зидан, за тим 20 јутара земље састоји се из 1. јутра ново насађена винограда, пашом и американском лозом, за тим 8 јутара воћем усађена најстарије је 10 година, за тим 11 јутара ораће земље на најлепшем положају и све добро обрађено и нагнојено, за тим у свилошком хатару продајем каменити мајдан од 5 јутара просторије, добра квалитета камен, мајдан лежи уз друм Митровици водећи, који ће се скорим нов градити, а од Дунава је 3 километра удаљен, из истог мајдана поставио сам на Дунав ове године 200 хвати камена, који је за регулисање Дунава употребљен. Купац нека се на мене обрати. Условија за плаћање купцу ћу повољне поставити.

ПЕРА НИКОЛИЋ

1—1 у Черевићу.

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

САВЕ ТУБИЋА

У ШИДУ

потребује два вешта солидна помоћника. Само такови могу понуде послати. 2—3

ТРГОВИНА ГВОЖЂАРСКЕ РОБЕ

СТЕВАНА А. ГРГУРОВА

У ВУКОВАРУ

потребује два ваљана млађа помоћника и једног шегрта из добре куће. Ступити могу одмах. 3—3

ЛЕДИНАЧКО

СЛАТКО ВИНО

Од 15. т. м. почео сам точити слатког лединачког вина, литру по 40 новчића. За многобројну посету молим.

С поштовањем

Јован Бенеш,

2—3 угоститељ код 3 круне на житној пијаци.

МАНУФАКТУРНА РАДЊА

ДИМИТРИЈА В. ЈОВАНОВИЋА

У БЕЛОЈ ЦРКВИ 3—3

потребује за своју радњу једног млађег помоћника, који се осећа као добар продавац, ступити може одма или кроз 14 дана.

МАНУФАКТУРНА И МЕШОВИТА ТРГОВИНА

ВЛАДИМИРА КРЕЦУЛА

У ТЕМЕРИНУ

потребује једног млађег спомоћника који је подпуно вичан мађарском језику. 2—3

ЗА ЈЕСЕЊУ СЕТВУ

ИЗВРСНО СЕМЕЊЕ

под јамчевином, лукове харлемски зумбула, лала и др., јагоде и племенито воће, као и сваковрсне бостанцијске производе

ПРЕПОРУЧУЈЕ СЕМЕНАРСКА РАДЊА

ВОИНА ЈОВАНОВИЋА У Н. САДУ

и шаље бесплатно свој илустровани ценовник сваком на захтевање. 4—

Власник Славко Свет. Милетић. За уредништво одговара: Милан Поповић. Српска штампарија дра Свет. Милетића у Новом Саду.